

DEINDUSTALIZACE

Další z typických jevů pro třetí etapu průmyslového vývoje

Pokles zaměstnanosti v průmyslu (hl. u výrob s nižší přidanou hodnotou) a na to navazující sociální a ekonomické změny

Typický jev pro vyspělé světové ekonomiky -> přesun výrob do tranzitních nebo rozvojových zemí (delokalizace výroby) -> růst terciérního sektoru

Přesun výroby do jiných států můžeme označit jako delokalizaci výroby. Obecně lze rozlišit dva základní způsoby delokalizace:

- a) **Outsourcing** – najmutí zahraničního dodavatele
- b) **Offshoring** – založení dceřiné společnosti v zahraničí

HIGH-TECH

V rámci deindustrializace také rozvoj high-tech oborů

Obory s nadprůměrnou úrovní uplatňovaných vědeckých a technických znalostí a systematickým zaváděním inovací ve výrobních procesech (elektronika, optické a lékařské přístroje)

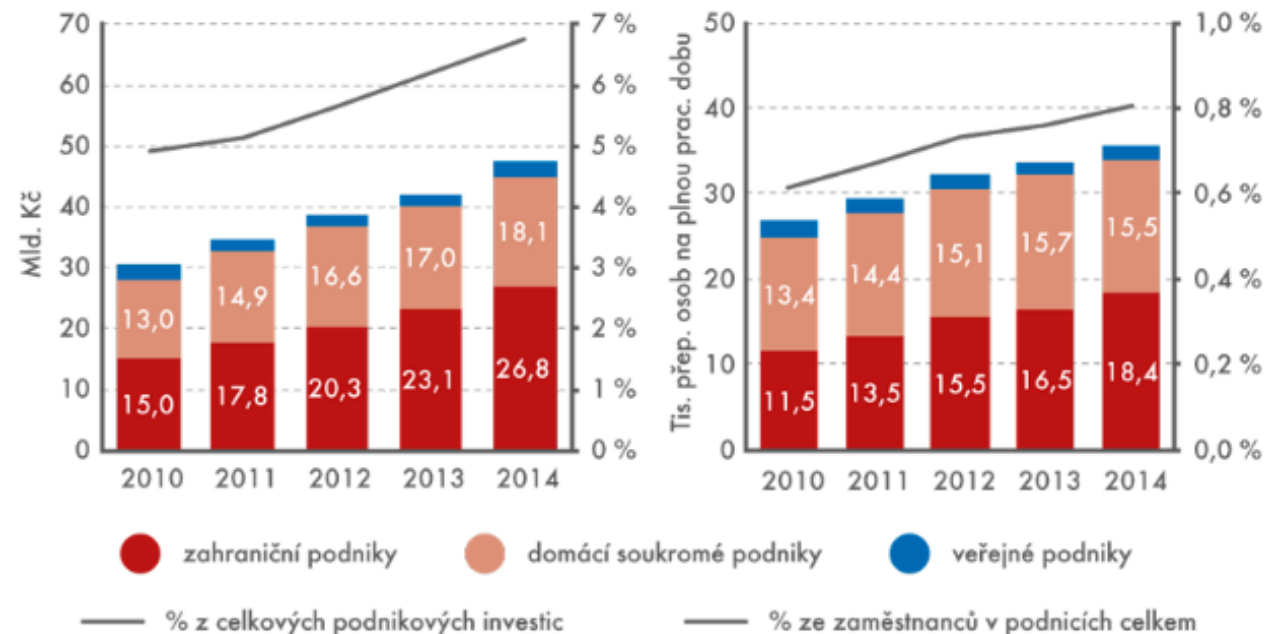
Na základě úzké spolupráce průmyslu s vědeckou základnou vznikají specializovaná inovační a technologická centra – vědeckotechnické parky (technologické, vědecké)

Instituce orientované do oblasti vědy, nových technologií a inovací – hl. cílem je zajišťování transferu technologií a podpora inovačního podnikání (viz dále)

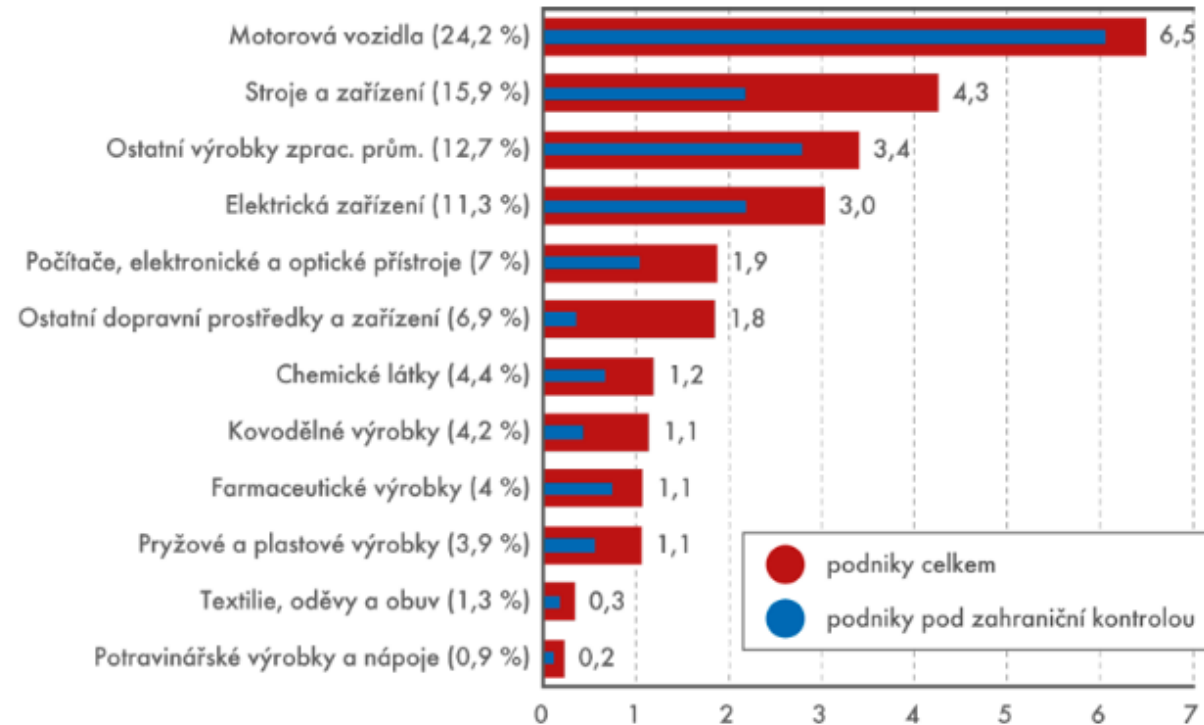

Výdaje na VaV

Počet osob zaměstnaných ve VaV

Kam směřuje podnikový VaV určený pro zpracovatelský průmysl, 2014 (mld. Kč)

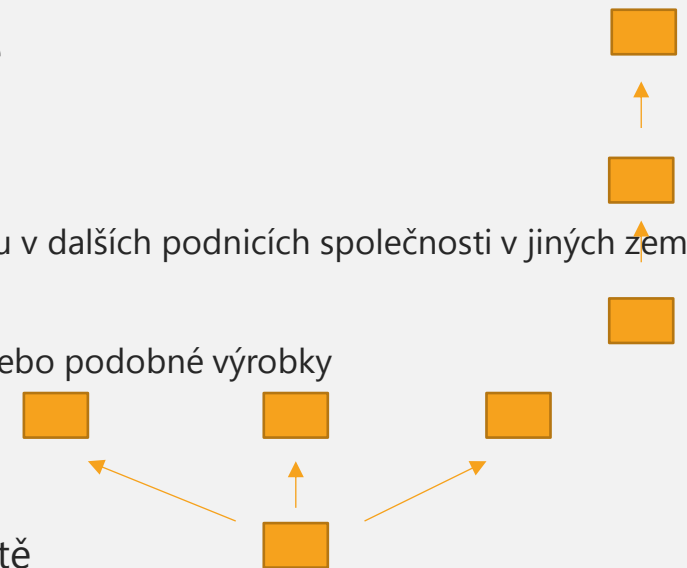
GLOBALIZACE PRŮMYSLU

Vznik a rozvoj nadnárodních společností v kontextu přesunů výrob v rámci deindustrializace

- multinational corporations - MNCs
- Hlavní hybatelé globální ekonomiky => řídicí mechanismy globální ekonomické integrace
- Geografie průmyslu - výzkum jejich prostorového rozmístění a hlavně vztahů

Dělení podle vnitřní organizace:

- **Vertikálně integrované** – produkce podniků v konkrétních zemích slouží jako základ pro výrobu v dalších podnicích společnosti v jiných zemích
- **Horizontálně integrované** – výrobní podniky lokalizovány v různých státech a vyrábějí stejné nebo podobné výrobky

Velký rozvoj od 70. let – nárůst významu řady světových koncernů hl. v rozvojovém světě

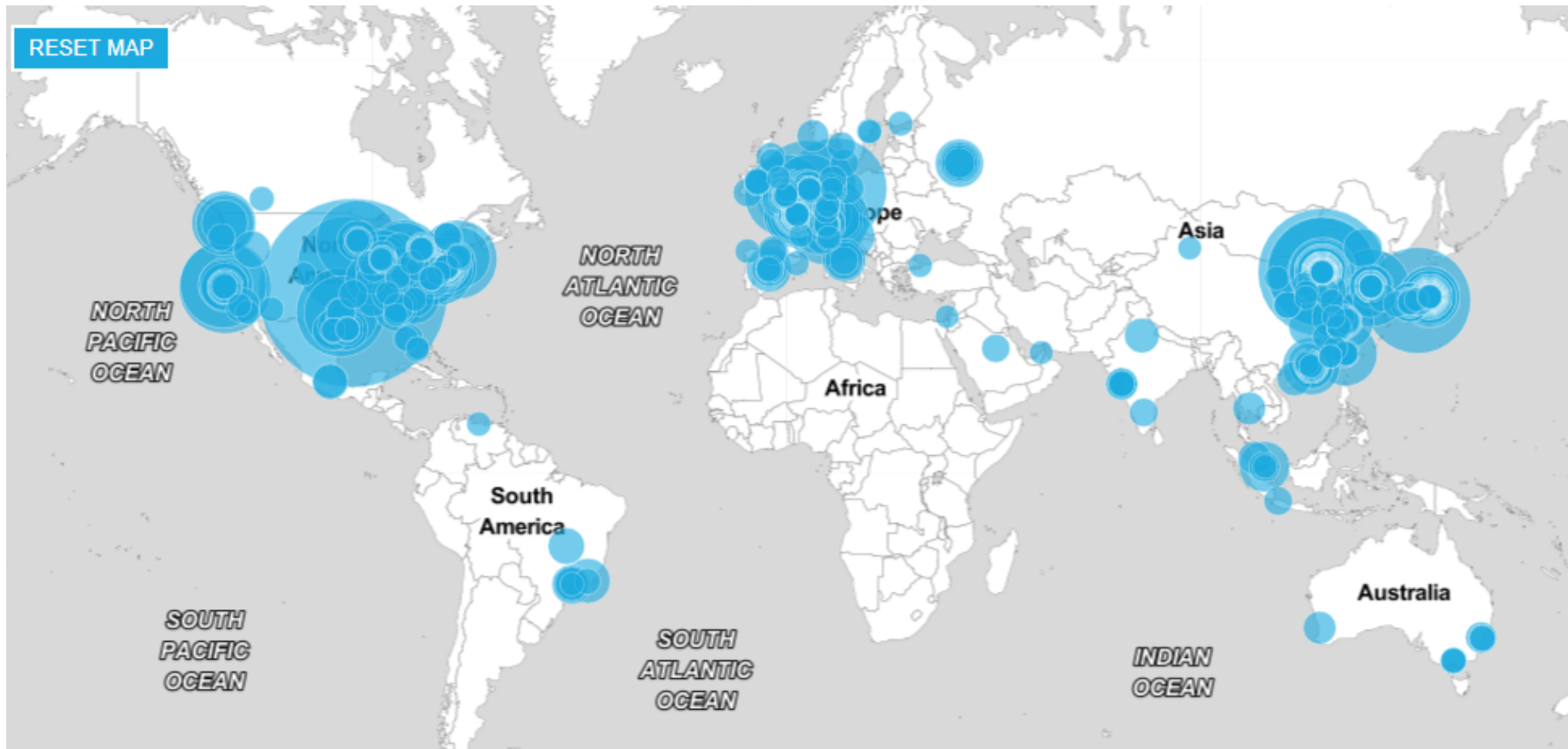
Surovinové zdroje, levná pracovní síla -> vhodná pracovní i vývozní základna řady produktů pro globální trh

Rozvoj industrializace v rozvojových zemích – avšak nepřirozený a nestal se základem pro ekonomický růst daných zemí (podniky jsou základem vertikální struktury nadnárodní společnosti a ne horizontální).

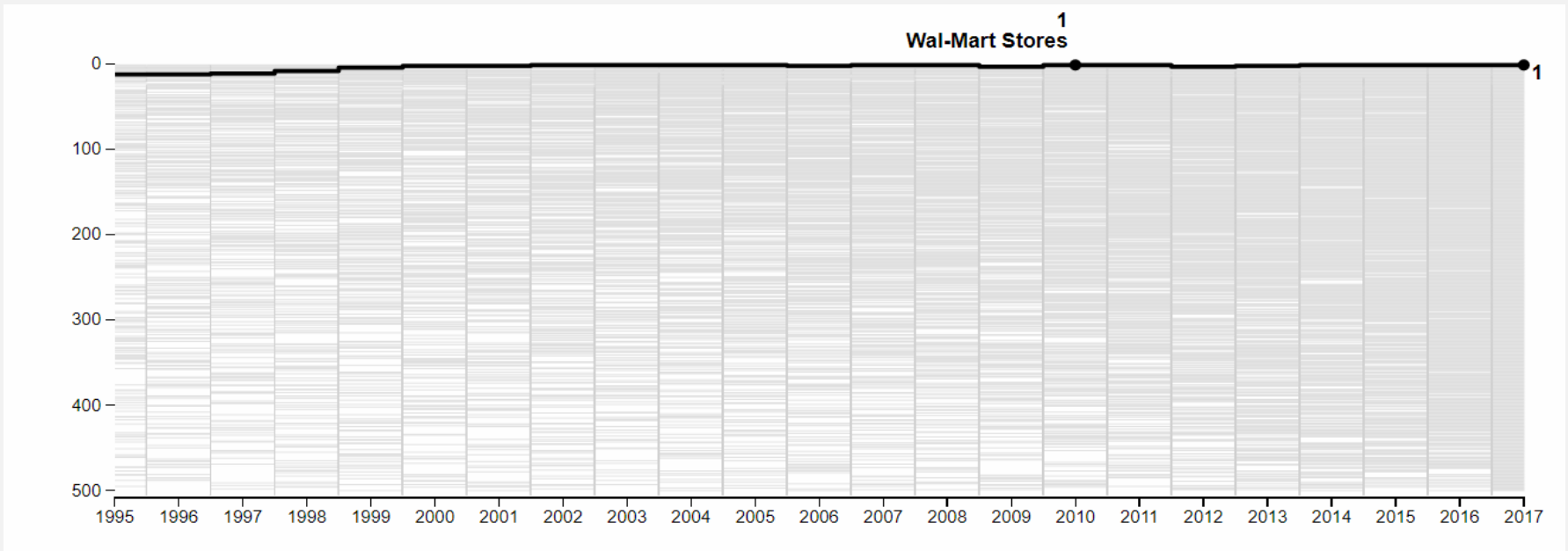
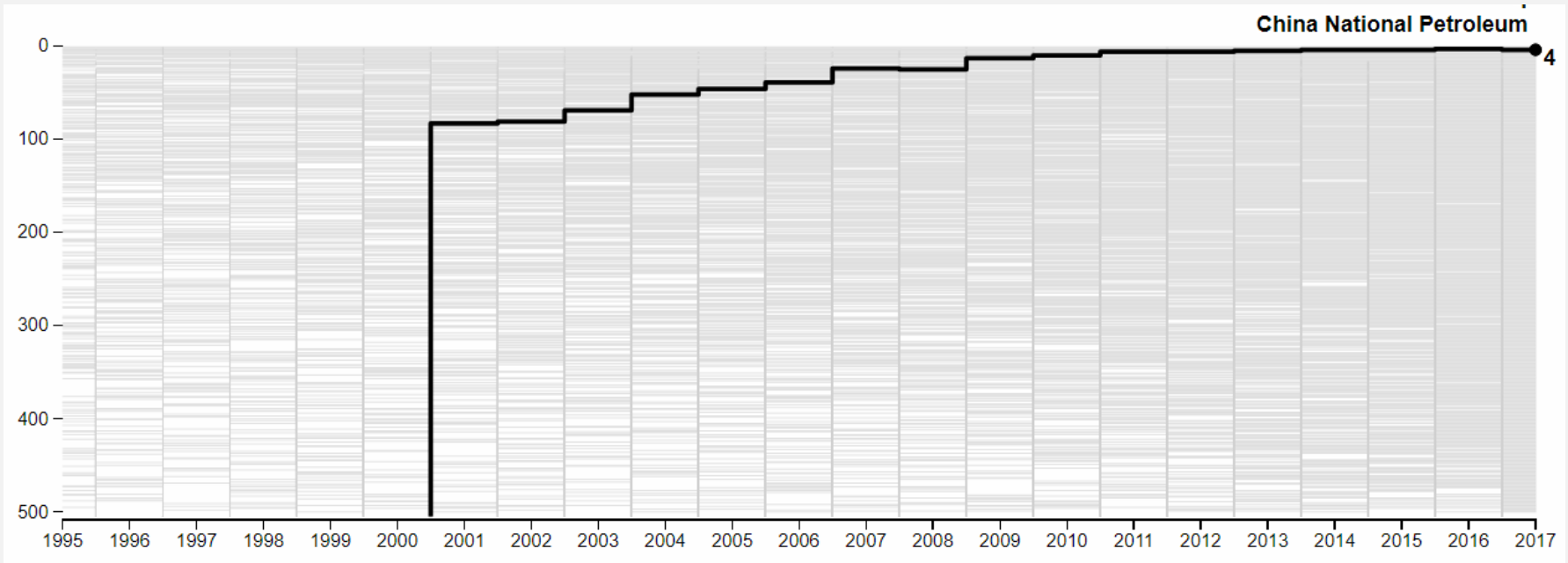
TOP 10 NEJVĚTŠÍCH NADNÁRODNÍCH SPOLEČNOSTÍ

Rank	Company (2015)	Tržby (\$ millions)	Company (2008)
1	Wal-Mart Stores	482 130	Wal-Mart Stores
2	State Grid	329 601	BP
3	China National Petroleum	299 271	Exxon Mobil
4	Sinopec Group	294 344	Royal Dutch/Shell Group
5	Royal Dutch Shell	272 156	General Motors
6	Exxon Mobil	246 204	DaimlerChrysler
7	Volkswagen	236 600	Toyota Motor
8	Toyota Motor	236 592	Ford Motor
9	Apple	233 715	General Electric
10	BP	225 982	Total

Firmy z terciéru (vyjma finančně orientovaných společností) umísťují v žebříčku největších nadnárodních společností na vrchních příčkách méně, v žebříčcích, které si všímají síly značky a její hodnoty jsou již mnohem výše (marketingově orientovaný přístup).

Mezi zeměmi mají z hlediska lokalizace sídel nadnárodních společností dominanci Spojené státy americké, kde sídlí čtvrtina z pěti set největších nadnárodních společností dle žebříčku *Fortune – Global 500*

GEOGRAFICKÉ PERSPEKTIVY NADNÁRODNÍCH SPOLEČNOSTÍ

Americký obchodní řetězec Wal Mart zaměstnával v zahraničí 800 tis. pracovníků, Nestlé 329 tis. (97 % zaměstnanců společnosti), Volkswagen Group 296 tis. pracovníků (více než polovina zaměstnanců společnosti).

Těžařská nadnárodní společnost Royal Dutch Shell vykázala více než 2x vyšší tržby, než byl HDP České republiky

Elektrotechničtí giganti General electric a Siemens (Německo) a banky Deutsche Bank (Německo), HSBC Holdings (UK) a Unicredit (Itálie) měly v zahraničí více než sedm stovek poboček (2006).

Deutsche Post (Německo) má pobočky ve více než 100 státech

=> Velmi významní hráči ve světové ekonomice – Vliv na politické rozhodování, vliv na společnost a chování

PŘÍMÉ ZAHRANIČNÍ INVESTICE

Fenomén úzce spjat s nadnárodními společnostmi

„Přímé zahraniční investice (PZI) jsou definovány jako investice do jiné země za účelem získání podílu na kmenových akcích a rozhodovacích pravomocích ve výši alespoň 10 % či takového podílu, který dává zahraničnímu investorovi rozhodovací pravomoci.“
(Srholec, 2003)

- 1) Vstup vybudováním nového závodu
- 2) Vstup s využitím již stávající infrastruktury (fúze, akvizice brownfields)

Tesco převezme hypermarkety Carrefour

RWE odprodá většinu akcií Innogy společnosti E.ON.

FAKTORY LOKALIZACE PŘÍMÝCH ZAHRANIČNÍCH INVESTIC

Hlavní všeobecné faktory

- politická stabilita
- intenzita ekonomického růstu
- kvalita legislativního prostředí
- úroveň úrokových sazeb a daňového zatížení

Lokalizační faktory - podle nich se investor následně rozhoduje

- 1) obchodní faktory - blízkost trhu, blízkost hlavních zákazníků, přítomnost zahraničních firem, podpůrné služby (služby pro podniky, zprostředkovatelé, projekční a vědecko-výzkumné služby)
- 2) pracovní faktory - všeobecná dostupnost pracovních sil, kvalita pracovních sil, flexibilita pracovních sil (schopnost přizpůsobit se měnícím se podmínkám)
- 3) infrastrukturní faktory - kvalita silničních a železničních komunikací, blízkost větších letišť, kvalita telekomunikací
- 4) nákladové faktory - cena práce a cena stavebních pozemků
- 5) specifické lokální, resp. lokálně-regionální faktory - nabídka rozvojových ploch, potenciál finanční participace (investiční pobídky)
- 6) environmentální faktory - environmentální kvalita (kvalita života), urbanisticko-přírodní atraktivita

KLADY A ZÁPORY

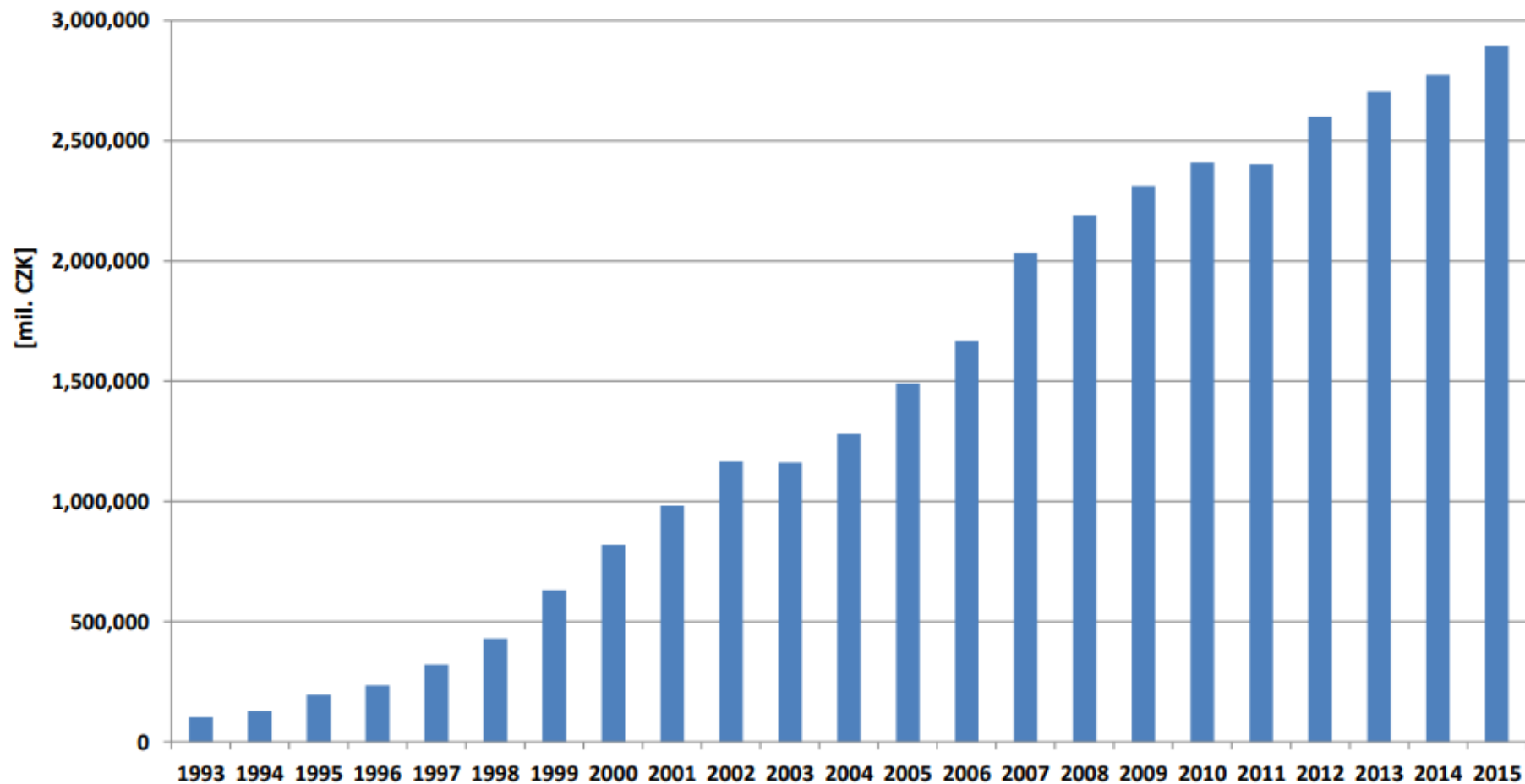
klady (okamžitý viditelný pozitivní efekt)

- zachování či zvýšení produkce a pracovních míst
- vyšší daňové příjmy
- zvyšování konkurenceschopnosti celého hospodářství
- - růst kvality výrobků ?
- transfer technologií (přenos vyspělejších technologií) a know-how
- zlepšení řízení podniků (nové manažerské dovednosti)

negativa (dlouhodobý, v počátku často neviditelný, negativní efekt)

- vytvoření závislosti ekonomiky na zahraničním kapitálu
- externí kontrola lokální ekonomiky
- odlákání kvalifikovaných pracovníků z domácích firem
- snížení konkurenceschopnosti domácích firem
- zabránění či ztížení vzniku domácích firem
- nerovnoměrná lokalizace ve prospěch rozvinutějších regionů
- snižování úrovně odbornosti a zručnosti pracovní síly (deskilling)
- riziko přesunu investic dále na Východ po vyčerpání investičních pobídek

Stav přímých zahraničních investic v České republice v období let 1993 až 2015 (vždy k 31. 12.)

- V posledních letech stagnují PZI ze zpracovatelského průmyslu, posilují služby
Nejvíce finanční a pojišťovací činnosti
- V letech 1993 – 2015 nejvíce PZI z Nizozemí, Rakouska, Německa Lucemburska a Francie

Pořadí	Okres	PZI celkem (mil. CZK)	Pořadí	Okres	PZI na 1 000 obyvatel ve věku 15-64 let (mil. CZK)
1.	Hlavní město Praha	1 656 162,8	1.	Hlavní město Praha	1 960,1
2.	Mladá Boleslav	112 920,7	2.	Mladá Boleslav	1 333,8
3.	Ostrava-město	77 416,6	3.	Jičín	596,8
4.	Frýdek-Místek	66 978,5	4.	Plzeň-město	507,3
5.	Plzeň-město	62 517,7	5.	Praha-východ	499,4
6.	České Budějovice	59 599,0	6.	České Budějovice	470,2
7.	Praha-východ	54 851,6	7.	Frýdek-Místek	468,1
8.	Brno-město	50 082,7	8.	Kutná Hora	369,6
9.	Zlín	35 159,1	9.	Ostrava-město	357,6
10.	Kladno	34 434,0	10.	Kladno	322,6

Okresy s nejnižším přílivem PZI v období let 1993 až 2015

Okresy s nejvyšším přílivem PZI v období let 1993 až 2015

Pořadí	Okres	PZI celkem (mil. CZK)	Pořadí	Okres	PZI na 1 000 obyvatel ve věku 15-64 let (mil. CZK)
77.	Kroměříž	888,5	77.	Kroměříž	12,6
76.	Jeseník	1 244,8	76.	Chrudim	30,6
75.	Strakonice	1 714,3	75.	Strakonice	36,7
74.	Chrudim	2 109,9	74.	Trutnov	40,4
73.	Prachatice	2 125,3	73.	Jindřichův Hradec	45,1
72.	Jindřichův Hradec	2 715,3	72.	Jeseník	47,3
71.	Trutnov	3 155,7	71.	Příbram	49,4
70.	Sokolov	3 439,7	70.	Sokolov	56,8
69.	Příbram	3 745,7	69.	Třebíč	57,2
68.	Nymburk	3 967,1	68.	Nymburk	62,3

INVESTIČNÍ POBÍDKY

Zákon č. 72/2000 Sb. o investičních pobídkách
- přijat v únoru 2000, do té doby pouze
usnesení vlády

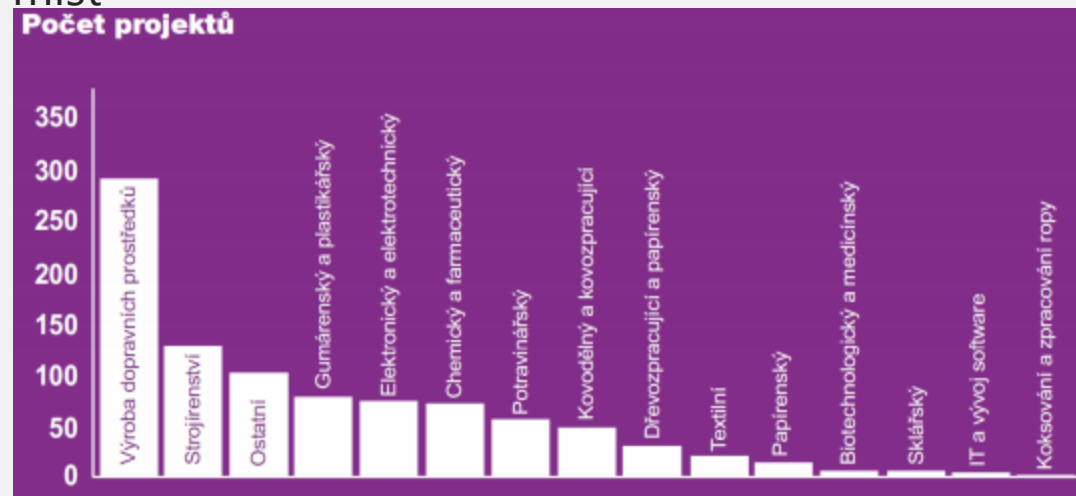
Pobídky

- 1) slevy na daních z příjmu (10 let),
- 2) dotace obcím na technické vybavení území (převod území za zvýhodněnou cenu),
- 3) dotace na vytváření nových pracovních příležitostí,
- 4) dotace na školení a rekvalifikace zaměstnanců.

PODPOROVANÉ OBLASTI V ČR

- Zpracovatelský průmysl
- Technologické centrum
- Centra strategických služeb
 - Sdílené služby, software, datová centra, call centra

Do konce prosince 2017: - uděleno 1 127 pobídek - přislíbené investice přes 864 mld. Kč - přislíbeno vytvořit téměř 189 tis. pracovních míst

ANALÝZA INVESTIČNÍCH POBÍDEK V ČESKÉ REPUBLICE STUDIE 2007

- 1) pobídky především do regionů s nejvyšším HDP na obyvatele -> rozdíly se nezmenšovaly, ale zvyšovaly
- 2) na nově vytvořená místa jsou přetahováni pracovníci z jiných firem, než aby se snižovala nezaměstnanost
- 3) průměrné náklady na vytvoření pracovního místa pomocí pobídek jsou příliš vysoké (1,6 mil. Kč)
- 4) struktura nezaměstnaných se výrazně nemění
- 5) efekt přelévání přeceňován – nepřelévají se jen výnosy, ale také náklady
- 6) udržují vysokou daňovou zátěž – firmy s pobídkami si přejí vysoké daně pro ostatní firmy, aby měly konkurenční výhodu
- 7) poradenské firmy nezahrnují do svých výpočtů veškeré náklady -> proto se pobídky jeví jako výhodné
- 8) deformují trh – podpora především velkých a zahraničních firem na úkor malých a domácích, podporované firmy často „příliš velké pro krach“

Minimální investice dle regionů

CZECHINVEST

Agentura pro podporu podnikání a investic

50 mil. Kč - Zvýhodněné průmyslové zóny

1. Ostrava-Mošnov
2. Most-Joseph
3. Holešov

50 mil. Kč

100 mil. Kč

Granty na nová pracovní místa a školení dle regionů

Platnost od 1. 7. 2017 do 31. 12. 2017

- 300 tis. Kč - Zvýhodněné průmyslové zóny
 1. Ostrava-Mošnov
 2. Most-Joseph
 3. Holešov
- 200 tis. Kč na prac. místo, 50 % na školení
- 100 tis. Kč na prac. místo, 25 % na školení

PŘÍPAD FLEXTRONICS

Plán:

zaměstnávat v Brně a okolí více než 3 000 zaměstnanců, investovat 20 mil. USD
- firma získala pozemky za symbolickou korunu

daňové úlevy na 10 let + další podporu za 100 mil. Kč

The logo for FLEXTRONICS, featuring the word "FLEXTRONICS" in a bold, blue, sans-serif font. The letters are closely spaced and the overall appearance is professional and modern.

Realita: - zpočátku vše firma plnila
začátek roku 2002 – rychlý odchod

ÚOHS proti firmě vedl správní řízení o zrušení a vrácení pobídek -> první velká nadnárodní společnost, která nesplnila své závazky a opustila ČR

první velká nadnárodní společnost, která nesplnila své závazky a opustila ČR

Kraje	Počet pobídek	Investice (mld. Kč)	Nová pracovní místa	Na 1 000 obyvatel ve věku 15-64 let	
				investice (mil. Kč)	nová pracovní místa
hlavní město Praha	3	2,7	1 318	3,2	1,6
Středočeský kraj	144	143,1	26 803	164,0	30,7
Jihočeský kraj	54	33,3	6 600	79,8	15,8
Plzeňský kraj	84	39,5	12 591	103,9	33,1
Karlovarský kraj	23	14,2	2 508	72,2	12,8
Ústecký kraj	177	159,5	31 176	295,2	57,7
Liberecký kraj	55	36,2	6 924	126,0	24,1
Královéhradecký kraj	62	56,5	14 390	159,0	40,5
Pardubický kraj	61	47,2	20 351	139,6	60,2
Kraj Vysočina	48	42,9	7 448	128,7	22,3
Jihomoravský kraj	111	55,6	15 879	71,9	20,6
Olomoucký kraj	73	64,3	11 420	155,1	27,5
Zlínský kraj	61	33,2	5 025	86,3	13,1
Moravskoslezský kraj	151	123,2	24 552	153,4	30,6
ČESKÁ REPUBLIKA	1 107	851,4	186 985	122,6	26,9

Regionální struktura pobídek k 30. 9. 2017

Strukturálně postižené regiony

PRŮMYSLOVÉ ZÓNY

„Ucelené souvislé území přibližně obdélníkového tvaru, vymezené v závazné části schváleného územního plánu velkého územního celku či schváleného územního plánu obce jako území současně zastavěné převážně objekty pro průmyslovou výrobu, obchod, služby nebo jako zastavitelné území vhodné převážně pro umístování průmyslové výroby, obchodu, služeb.“
(CzechInvest)

PRŮMYSLOVÉ ZÓNY - VÝVOJ

Průmyslové zóny jsou významný nástroj regionálního rozvoje.

Významný porevoluční fenomén

- impuls: snaha o řešení ekonomických problémů
- rok 1995 – projekt Plzeň-Borská Pole snaha přilákat investory, zpočátku bez státních dotací
- rok 1998 – systém podpory průmyslových zón
 - první pilotní projekty: Karviná a Bystřice nad Pernštejnem
- „Program na podporu rozvoje průmyslových zón 1998-2005“

VÝVOJ PRŮMYSLOVÝCH ZÓN

rok 2002 – první regenerace brownfield (Žatec)

rok 2006 – „stav nasycení“

období 1998 – 2008: podpořeno Czechinvestem 103 průmyslových zón,

- 606 investorů,
- investice za 210 mld. Kč,
- vytvořeno 103 054 pracovních míst,
- průměrná obsazenost 72 %

Počet podpořených průmyslových zón a počet investorů v nich v letech 1998 - 2008

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Počet průmyslových zón	2	20	46	58	71	79	89	92	102	103	103
Počet investorů	0	36	67	131	166	208	284	360	398	520	606

Pramen: CZECHINVEST: *Historie Programu na podporu rozvoje průmyslových zón 1998 - 2008*, CzechInvest, 2009.

PRŮMYSLOVÉ ZÓNY V ČESKÉ REPUBLICĚ PODPOŘENÉ CZECHINVESTEM V LETECH 1998 - 2007

Nejvíce: Moravskoslezský kraj, Ústecký kraj, Středočeský kraj

BUDOVÁNÍ PRŮMYSLOVÝCH ZÓN

Hlavní kritéria pro vybudování

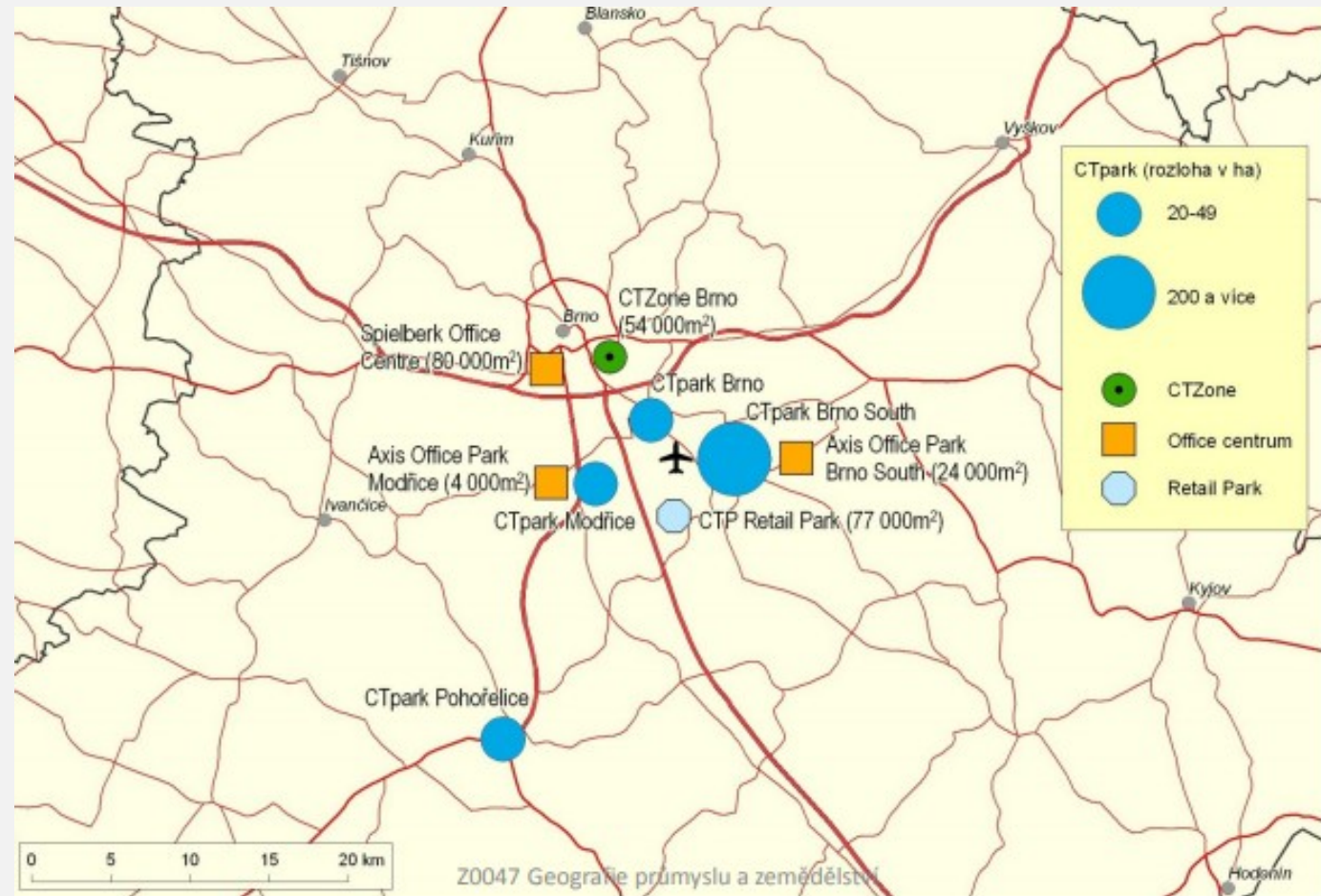
- 1) finanční výdaje na zajištění pozemků - počet vlastníků - kvalifikovaný management (reakce na trh, komunikace s veřejným sektorem)
- 2) možné způsoby nakládání s pozemky - koupě, pronájem, možnosti následného odkoupení, ...
- 3) vybavenost zóny technickou infrastrukturou - vodovodní a kanalizační síť, zásobování el. energií a teplem
- 4) kvalitní silniční napojení - dálnice a rychlostní silnice, letiště, železniční vlečka, MHD

Vedlejší kritéria

- 1) regulace využití území zón - zaneseno v územně plánovací dokumentaci
- 2) výskyt specifických limitů - ochrana přírody, vodních zdrojů, nerostných surovin, záplavová území, staré ekologické zátěže, věcná břemena
- 3) akceschopnost správních orgánů

CTP INVEST

největší a nejvýznamnější
firma v oboru budování
průmyslových zón v ČR

DOPADY PRŮMYSLOVÝCH ZÓN

Pozitivní

- a) pokles nezaměstnanosti
- b) pracovní příležitosti pro ohrožené skupiny obyvatel (pracovníci s nižším vzděláním) + práce u subdodavatelů
- c) kontakty mezi zahraničními investory a domácími firmami
- d) aktivizace soukromého podnikání
- e) zvýšení životní úrovně a kupní síly obyvatel

negativní

- a) výroby s nízkou přidanou hodnotou (montovny)
- b) neestetičnost staveb a zábor kvalitní zemědělské půdy
- c) podpora komerční suburbanizace
- d) doprava (špatná pěší přístupnost)

GREENFIELD X BROWNFIELD

greenfield - ekologicky čisté, bez dřívější zástavby

brownfield - původně využívané území,

- pravděpodobně kontaminace nebo jiná devastace
 - příčiny vzniku: Hlavně ekonomické změny po roce 1989
 - základní typy brownfields v ČR - průmyslové - zemědělské - vojenské (militární)
 - Průměrně 4,4x vyšší náklady na rozvoj 1 ha ve srovnání s greenfield
-
- + nenahraditelná pozice v blízkosti centra města
 - + spojitost s životem vlastního města
 - + není třeba budovat zóny na zelené louce

KLASTRY

80. léta – G. Becattini – „**koncept průmyslových okrsků**“ = územní koncentrace firem, v drtivé většině malé a střední velikosti, které vyrábí zboží nebo poskytují služby funkčně spojené s hlavní výrobní aktivitou

90. léta – **teorie clusteru – M. A. Porter**

Klastry jsou geografická soustředění vzájemně provázených firem, specializovaných dodavatelů, poskytovatelů služeb, firem v příbuzných odvětvích a přidružených institucí, jako jsou univerzity, agentury, a obchodních asociací různých směrů, které soutěží, ale také spolupracují.

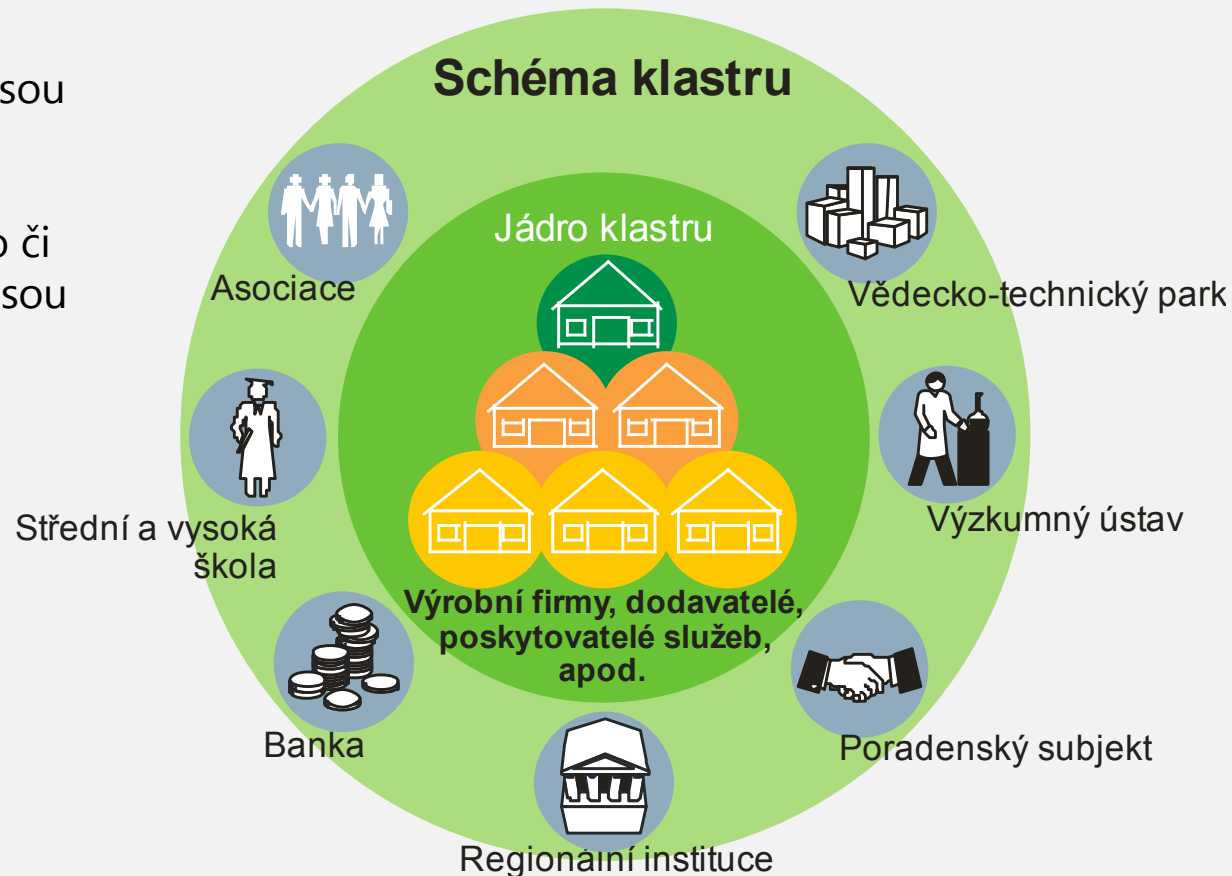
KLASTRY

Základem klastru je jádro zahrnující klíčové podniky, jež jsou zároveň i jeho vedoucími účastníky.

V první vrstvě kolem jádra se nacházejí firmy, které přímo či nepřímo podporují organizace v jádru klastru, a proto nesou název podpůrné podniky => hlavní dodavatelé

Následující vrstva patří měkké podpůrné infrastruktuře obsahující organizace, které jsou většinou veřejně financované (např. místní školy, univerzity)

Tvrdá podpůrná infrastruktura je poslední vrstvou obklopující měkkou infrastrukturu. Zahrnuje silniční komunikace, přístavy, nakládání s odpady, komunikační spojení atd.

PROČ PODPOROVAT KLASTRY

- Obvykle zlepšení výsledků společností do nich zapojených,
- Pomáhá zvýšit počet inovací,
- Pomáhá iniciovat vznik nových firem,
- Pomáhá zvýšit export,
- Podporuje rozvoj kraje...

Přínosy pro firmy:

- poskytují úspory z rozsahu a snižují náklady,
- snižují omezení menších firem a zvyšují specializaci,
- zvyšují místní konkurenci a rivalitu a tím globální konkurenční výhodu,
- zvyšují rychlost přenosu informací a technologií,
- podněcují vládu k investicím do specializované infrastruktury,

KLASTRY V ČR

V ČR celkem 51 klastrů

KLASTRY V ČR

CLUTEX - klastr technické textilie, o.s. (2006)

CREA Hydro&Energy, o.s

CzechBio - asociace biotechnologických společností ČR, z.s.p.o. (2008)

Czech Stone Cluster

Český nanotechnologický klastr, družstvo

EKOGEN, o.s. (klastr zabývající se zpracováním jemných anorganických odpadních materiálů ve stavebnictví v JČK)

Energoklastr

Klastr ENVICRACK (výzkumná a vývojová činnost v oblasti využívání alternativních zdrojů energie)

Enwiwa

Hradecký IT klastr (2008)

IT Cluster

Klastr českých nábytkářů

Klastr přesného strojírenství

Kompozitní materiály

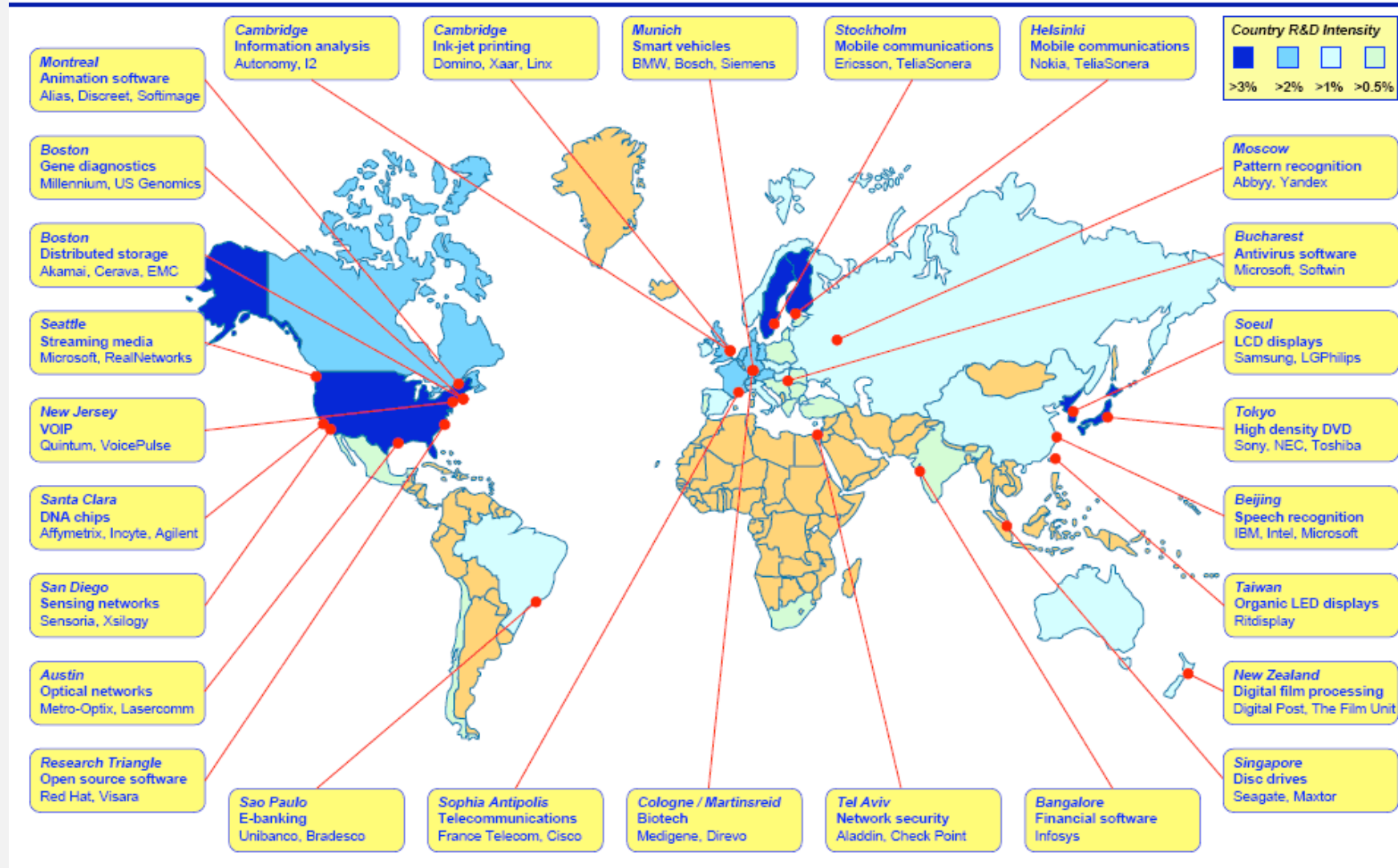
MedChemBio (2009)

Moravskoslezský automobilový klastr

.....

KLASTRY VE SVĚTĚ

Global innovation clusters, core technologies and key companies

PODPORA PRŮMYSLOVÝCH PODNIKŮ

Smart grids II - Výzva IV

Inovační vouchery - Výzva III

Marketing - Výzva III

Úspory energie - Fotovoltaické systémy s/bez akumulace pro vlastní spotřebu - Výzva II

Proof of Concept - Výzva I

Inovace - Výzva VI (projekt na ochranu práv průmyslového vlastnictví)

Technologie - Výzva VII

Aplikace - Clean Sky 2 - Výzva V

Úspory energie - Výzva III

